הכנסת

ישראל רוקח

צריך אחד בסדום

רק פעם אחת בכל שנת תשי"ט היתה ציפיה כלשהי לקראת תוצאות ההצבעה בכנסת. היה זה אחרי מותו של יושב־ראש הכנסת, **יוסף שפרינצק** — אדם אנושי, אהוד, שהצליח לשמור על שיקול אובייקטיבי על אף היותו איש־מפלגה. השאלה היתה: מי יבוא במקומו כראש הפרלמנט הישראלי, יקבל את התפקיד הייצוגי השני אחרי הנשיא?

עד היום לא ברור לגמרי מי יזם את ההפיכה: **מנחם בגין, יוחנן באדר** או **יוסף שרידן**. אחרי משא־ומתן מקוטע ובלתי־תכליתי, הצטברו לפתע כל הגורמים, דחפו לקראת פתרון חסר־תקדים. בפעם הראשונה בתולדות המדינה התלכדו כל הסיעות, מימין ומשמאל, כדי למסור עמדת־מפתח אחת במדינה לאדם לא־מפא"י.

מכיוון שהשמאל לא יכול היה להצביע בעד הימין, הצביע הימין והאגף הדתי בעד מועמד שמאלי מתון: ח"כ אחדות־העבודה **נחום ניר**, שהפך יושב־ראש הכנסת למחרת יום הולדתו ה־75.

בפעם הראשונה נשארה מפא"י במעוז. הדבר נגרם בעיקר באשמתה, כי מועמדה היחיד, ח"כ **משה שרת**, סירב לקבל את התפקיד שהיה מרתק אותו לארץ, העדיף לטייל בעולם בשליחויות שונות ובלתי־מוגדרות.

„מהפכת ניר", כפי שנקראה בפי כל, לא נשארה ללא השפעה. היא יצרה תקדים שאמנם אי־אפשר היה לחקותו בכל הזדמנות אחרת, אך שבכל זאת השפיע במידה רבה על הרוחות. חוגים מסויימים במפא"י החלו מדברים קודרות על האפשרות (הבלתי־סבירה) שאחרי הבחירות תוקם קואליציה של הימין והשמאל נגד מפא"י, וגם על האפשרות (הסבירה בהחלט) של קואליציה ימנית־דתית, מן הפרוגרסיבים עד חרות, אם אי־פעם יקבלו סיעות אלה 61 מנדטים או מעלה.

ארבעה חדשים אחרי בחירת ניר, כאשר התפרקה הקואליציה על רקע עיסקת־הנשק הגרמנית, גרם התקדים של ניר לנסיון הבלתי־רציני להקים קואליציה שמאלית־דתית, בתמיכת הימין, כממשלת מעבר עד לבחירות. אולם כאשר הלשין על כך ח"כ **יצחק רפאל** באוזני דויד בן־גוריון, מיהר בן־מפלגתו של ניר, ח"כ **יגאל אלון**, להסתייג

כלכלה

סם דובינר

על חוט השערה

לעתים קרובות נמדדת גדולתו של אדם בשעת מפלה יותר מאשר בשעת נצחון. האפיס הכלכלי הגדול של תשי"ט התנהל על עברי פי פחת, וגיבורו היה אדם שהופיע במשך שנים כמנצח כל־יכול בזירה הכלכלית של ישראל. **סם דובינר**, אחד משני אנשי־הכלכלה של תשי"ז, הוכיח כי הוא מסוגל להפסיד כפי שהוא מסוגל להרוויח, וכי מול פני החורבן הוא גדול יותר מאשר בימי הזוהר.

השואה הכלכלית הגיעה אל דובינר במפתיע, הדהימה אפילו את אויביו הרבים. היתה זאת הצטברות של כמה גורמים: הפסקת הייצוא הישראלי לתורכיה, שהיתה אחד השווקים העיקריים של מפעל קרגל; ביטול זדוני ברגע האחרון של הזמנת־ענק מטעם המועצה לשיווק פרי הדר, אויבתו המתיקה; התרחבותו הנחפזת של קרגל עצמו, שגרמה להתחייבויות שאי־אפשר היה לעמוד בהן ברגע של שינוי לרעה.

דובינר עצמו, שהיה עסוק במלחמתו הציבורית הגדולה נגד חוק הסרדסנות ונגד המועצה לשיווק פרי הדר, לא הבחין בסערה המתקרבת. הניהול המעשי של עסקיו היה בידי שותפו הישראלי, שפיזר מסביבו התחייבויות בלתי־אחראיות, העלים את מצבו האמתי של המפעל מעיני בעליו ומעיני מוסדות המדינה.

לפתע, בלי אזהרה מוקדמת, קרה האסון. המפעל הגדול, שבסיסו המשקי היה איתן, מצא את עצמו חסר־יכולת לעמוד בהתחייבויות. איימו עליו פשיטת־רגל רשמית, חיסול, פיטורי מאות עובדיו.

ואז נתגלה דובינר בשעור קומתו. הוא לא הסתלק, חלק ניכר מהונו היה מושקע מחוץ למפעל, בהשקעות בטוחות. גם לו התמוטט קרגל, היה דובינר נשאר אדם עשיר.

הוא עשה את ההיפך. בשעה שלא נראתה כל תקוה להציל את המפעל, חיסל את כל השקעותיו האחרות, זרק את כל הונו לתוך קופת קרגל. כמכבה־אש, האץ ממקום למקום והרואה את האש פורצת מפינה אחת בעוד הוא מכבה אותה בפינה שניה, הוא טיפל במשבר אחרי משבר, החזיק את ראש המפעל מעל למים. באותה שעה קרא לספקי חומרי־הגלם של קרגל מעבר לים, ניסה לעניין אותם בקיום המפעל הישראלי.

היה זה מרוץ אכזרי, שדמה כמעט למישחק־פוקר. בקופת־המישחק היה מונח עתידו וכל הונו של דובינר ומשפחתו, עד לפרוטה האחרונה. ההכרעה לכאן או לכאן היתה תלויה על חוט השערה. אולם ההגינות היסודית של ההחלטה הדובינרית הכריעה את הכף: המפעל ניצל, הספקים האמריקאיים הפכו בעליו, הממשלה תמכה בעיסקה ודובינר עצמו קיבל פיצוי בסך חצי מיליון דולאר עבור חלקו בו.

האסוס של קרגל העמיד בצל את שאר המעשים בזירה הכלכלית של השנה, שנשארה ללא שינוי. כמו בשנים קודמות, שלטו בה התרוצצות קבוצות־הלחץ, חוסר־התכנון והשאיפה הכללית להכניס את הידיים לתוך קערת־החלוקה.

אף שהשנה היתה שנת שקט כמעט מוחלט לאורך הגבולות, ואף שהעליה היתה מינימאלית, גדל הפער המסחרי של המדינה. שוב הוכח כי אי־יכולתו של המשק הישראלי לשאת את עצמו אינה נובעת בעיקרה מצרכים חיצוניים וזמניים, אלא מעצם מהותו של המשק, הבנוי על בסיס בלתי־יצרני.

תְּחִל שָׁנָה טוֹבָה
עם יינות ומשקאות
מיקבי
ש. פרידמן ובניו
יין ישן נושן קוניאק סוברין
שרי ברנדי פלאום קורדיאל
הידועים בטיבם המשובח
כשר למחדרין